

Juuan kunnan vesihuoltolaitoksen taksat 1.7.2022 alkaen

Kunnanhallitus 23.05.2022 § 243
408/02.05.00.00/2021

Valmistelija Kiinteistö- ja aluepäällikkö Meri Heiskanen, puh. 040 104 2602

Esittelijä Hallintojohtaja Jäppinen Aki

Juuan kunnan vesihuoltolaitoksen taloudellista tilannetta on arvioitu. Vesihuoltolaitos on tehnyt alijäämää vuonna 2021 413 000 euroa, vuonna 2020 395 000 euroa sekä vuonna 2019 263 000 euroa. Vuoden 2022 alijäämäksi on arvioitu yli 300 000 €. Luku on huomattava suhteessa koko kuntakonsernin alijäämään.

Vesihuoltolaitoksen toimintakate ennen poistoja on positiivinen, joten välttämättömät investoinnit rasittavat taloutta. Toisaalta varsinkin vesihuoltolaitoksen verkostossa ja sen osissa on edelleen korjausvelkaa. Tulevaisuudessa investointeja saattaa aiheuttaa myös tiukentuvien EU-direktiivien velvoitteet sekä ilmastomuutokseen varautuminen.

Tilanne on haastava, sillä vesihuoltolain 4 luvun 18 §:ssä säädetään, siitä, että Vesihuollon ja huleveden viemäroinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Saman luvun 19 §:ssä ja 19 a §:ssä säädetään lisäksi muista maksuista.

Juuan kunnan vesihuoltolaitoksen toimintakuluista on haastavaa säästää. Säästöt vaatisivat isoja investointeja laitoksille tai säästöt vaikuttaisivat veden jakelun ja jäteveden käsittelyn laatuun. Tällä olisi haitallisia vaikutuksia asiakkaisiin.

Vesihuoltolaitoksen tulot ovat pienentyneet viime vuosina. Tulojen väheneminen selittyy osiltaan korona-ajan pienemmästä veden kulutuksesta teollisuudessa. Puhtaan veden kulutus on laskenut vuositasolla 11 900 m³ vuodesta 2017.

Perusmaksurakenteen muutokset vuonna 2020 ja rengasvesiosuuskunnan siirtyminen kunnan vesihuoltolaitoksen alle elokuussa 2019 vaikuttivat myös etenkin perusmaksujen kertymään. Rengasvesiosuuskunnan toimintakaupan yhteydessä siirtyneille asiakkaille tuli voimaan Juuan kunnan taksa asemakaavan ulkopuolisille alueille, mikä muodostui kohtuuttoman isoksi laskentakaavan takia niille asiakkaille, joilla oli paljon rakennusneliöitä. Taksaperuste muutettiin vakioksi kirkonkylän asemakaavan ulkopuolisille alueille, mikä alensi myös muiden kirkonkylän ulkopuolisten liittymien perusmaksuja (Nunnanlahti) samaan tasoon. Näin perusmaksukertymä kokonaisuudessaan laski muutosten myötä. Perusmaksujen osuus suhteessa käyttömaksuihin on erittäin alhainen ja vastoin kansallisia suosituksia.

Käsillä olevaa asiaa on valmisteltu Juuan kunnanvaltuuston linjaamien periaatteiden pohjalta, joka puolestaan pohjautuu vesihuoltolakiin (2001/119).

Kustannusvastaavuus

Maksujen korotus on välttämätön, jotta maksuilla voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen käyttö-, ylläpito- ja huoltokulut, poistot sekä tulevat investoinnit.

Talousveden ja jäteveden tuloja ja menoja seurataan erikseen, jotta kustannukset katetaan oikein. Liitteenä olevassa askelmassa on huomioitu erilainen tarkoitus talousveden ja jäteveden perusmaksuihin. Jäteveden ja talousveden perusmaksut on pidettävä erillään, koska osalla asiakkaita on vain toinen liittymä. Näin voidaan varmistaa, että investoinnit ja käyttökulut ohjautuvat maksettavaksi oikeille asiakkaille.

Vesihuoltolaitoksen nykyisellä toiminta-alueella ei ole laajennuspaineista aiheutuvia kustannuksia eri verkoston osissa, joten perusmaksun on perusteltua olla sama koko toiminta-alueella. Verkoston arvonnäkökulma eri alueilla olisi tehtävä tarkemmin, jos eri alueille määritettäisiin erilaiset maksut.

Kiinteiden kustannusten (80 % laitoksen kustannuksista) kattamista perusmaksuilla on parannettava, joten perusmaksua on nostettava. Muuttuvat kustannukset (20 % laitoksen kustannuksista) katetaan käyttömaksuilla, joiden osuus nykyään on suhteettoman suuri verrattaessa kokonaisuuteen, joten käyttömaksun määrää on vähennettävä. Pienempi käyttömaksu lisää myös yritysten kilpailukykyä verkoston alueella.

Valmistelussa on arvioitu, ettei verkostoon ole tulossa lisää liittymiä, jotka nostaisivat tuloja. Verkostoon ja laitoksiin on tehtävä tulevaisuudessa investointeja laadun ja toimintavarmuuden varmistamiseksi. Yleinen kustannustaso on kasvanut huomattavasti. Tämän hetkinen maailmantilanne on opettanut varautumaan laitoksilla paremmin, joten lisähankintoihin tulisi varautua (esimerkiksi varaosien hankinnoilla, koska toimitusajat ja -varmuus ovat heikentyneet).

Kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle

Tällä hetkellä vesihuoltolaitos ei tee ollenkaan tuottoa, vaikkakin siihen olisi syytä pyrkiä tulevaisuudessa mahdolliset investointitarpeet huomioiden. On todettava, ettei voitolliseen tulokseen tulla pääsemään lähivuosina. Tästä syystä taloutta on tasapainotettava pitkällä aikavälillä.

Maksuperusteiden läpinäkyvyys ja vertailukelpoisuus

Päätöksen liitteet ja tilinpäätökset ovat esillä asiakkaille. Päätöksen liitteissä taksamuutoksia on vertailtu niin kansallisesti kuin maakunnallisesti sellaisiin kuntiin, joiden talous kestää lähempää tarkastelua. Lisäksi korotuspaineet selitetään taksamuutoksen ilmoittamisen yhteydessä.

Maksujen kohtuullisuus ja tasapuolisuus

Laskelmien uudet maksut ovat kohtuullisia verrattuna myös niihin vesihuoltolaitoksiin, joiden talous on kunnossa. Valmistelussa tuli hintavertailussa ilmi, että taksat Pohjois-Karjalankin alueella ovat kirjavat. Edulliset maksut kertovat usein huonosta taloudenpidosta tai puutteellisesta investointimäärästä, joten vertailu muihin laitoksiin ei aina oikeaa kuvaa. Liitteenä joitakin vertailulaitoksien taksoja.

Maksut ovat tasapuolisia. Perusmaksun suuruuden määrittelee kiinteistöön asennettavan vesimittarin koko, jolloin suurempaa vesimäärää käyttävä kiinteistö (esim. kerrostalo tai teollisuusrakennus) maksaa enemmän perusmaksua.

Käyttömaksujen osalta kaikki vesihuoltolaitoksen asiakkaat ovat samassa tilanteessa.

Maksujen ymmärrettävyys

Maksutaulukko esitetään yksinkertaisesti. Maksuista tiedotetaan useissa eri lähteissä, kuten kunnan kotisivuilla, kirjeitse sekä muilla tavoin.

Maksujen ennakoitavuus

Maksukorotuksista kerrotaan asiakkaalle lähtevässä kirjeessä sekä Vaarojen Sanomissa, kunnan nettisivuilla sekä sosiaalisen median sivustoilla ajoissa, 1 kk ennen maksumuutosta.

Vesihuoltolaitoksen on kurottava korjausvelkaa kiinni toiminnan laadun ja toimintavarmuuden varmistamiseksi. Lisäksi kemikaalien, rakennus- ja varaosien, palveluiden ja energian hinnat kallistuva jatkuvasti ja viranomaisten määräykset tiukentuvat.

Taksojen tarkistukselle on siten vesihuoltolain mukainen peruste ja akuutti tarve talouden tasapainottamiseen.

Liittymismaksuihin ei tule muutoksia.

Liitteet:

Juuan kunnan vesihuoltolaitoksen taksat 1.7.2022 alkaen
Kansalliset tunnusluvut

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hyväksyä vesihuoltolaitoksen taksojen perusteiden muutokset ja suuruudet 1.7.2022 lukien liitteen mukaisesti.

Perustelut

Liitteenä olevalla vesihuollon maksuja koskevalla taksamuutoksella pyritään yhä etenevissä määrin vesihuoltolain mukaiseen tilanteeseen ja valmistelussa on noudatettu Juuan kunnanvaltuuston (4.4.2022 § 7) periaatelinjauksia. Näitä on avattu erikseen edellä.

Mikäli asiaa arvioidaan vesihuoltolaitoksen talouden näkökulmasta, taksamuutosten arvioitu vaikutus vesihuoltolaitoksen saataviin tuloihin loppuvuoden 2022 aikana on noin 30 000 euroa (alv 0 %).

Yleisesti ottaen käyttöön perustuvat maksut pienevät ja käytöstä riippumattomat perusmaksut nousevat. Vesilaitosyhdistyksen (VVY) vuonna 2018 tekemässä julkaisussa, *Perusmaksujen määrittäisperusteet*, todetaan, että perusmaksujen ja käyttömaksujen tulosuhde tulisi olla 80/20. Nyt tilanne on päinvastainen. Vesilaitosyhdistys kehoittaa vähittäin pyrkimään edes 50/50 tasoon.

Muutos vastaa VVY:n ohjeita vaikka tällä päätöksellä yhdistyksen suosittelemaan minimitasoon 50/50 ei tulla pääsemään. Tällä muutoksella perusmaksut ovat kuitenkin suhteelliseen lähellä lähimpiä vertailukuntia Lieksaa ja Nurmesta.

Kyse on lisäksi siitä, että kunnan vesihuoltolaitoksen toimintaa pyritään turvaamaan siirtämällä taksoitusta enemmän perusmaksuihin ja kohti

vakaampaa tulokertymää. Edelleen pääpaino maksujen kertymän osalta perustuu asiakkaiden veden- ja käyttöveden kulutukseen.

Mikäli asiaa arvioidaan esimerkiksi kuluttajan näkökulmasta muutosten arvioitu vaikutus on seuraava:

Yhden henkilön omakotitalous maksaa vuonna 2022 keskimäärin yhteensä 55 euroa (sis. alv 24 %) enemmän vesimaksuja (perus- ja käyttömaksut yhteensä huomioiden) kuin vuonna 2021.

Nelihenkinen omakotitalous maksaa vuonna 2022 keskimäärin yhteensä 44 euroa (sis. alv 24 %) enemmän vesimaksuja (perus- ja käyttömaksut yhteensä huomioiden) kuin vuonna 2021.

Lukemat ovat suuntaa antavia, sillä vesilaskuun vaikuttavat useat tekijät.

Perusmaksujen erittäin pieni lähtötaso huomioon ottaen korotus on kuluttajan kannalta kohtuullinen. Lisäksi maksujen korotuksia on laiminlyöty vuodesta 2019, mikä aiheuttaa nyt kulujen kattamiseksi suuremman noston taksoihin. Euroopan unionin talousalueella inflaatio vaikuttaa lisäksi merkittävästi myös Juuan kunnan vesihuoltolaitoksen taloudelliseen toimintaan. Inflaation vaikutus on välttämätöntä huomioida maksuissa, joita ei ole vuosiin nostettu. Myös suuremmille korotuksille olisi talous huomioiden painavat perusteet.

Käyttömaksujen yksikköhintojen lasku parantaa yritysten kilpailukykyä, sekä tuo taksarakennetta lähemmäksi VVY:n suosittamaa suhdetta.

Esitetyillä muutoksilla on siten vesihuoltolaitoksen taloutta tasapainottava vaikutus ilman, että vesihuoltolaitoksen asiakkaiden maksut nousevat kohtuuttomasti. Taksamuutoksen myötä vesihuoltolaitos ei peri jatkossa eri hintaa eri alueella asuvilta, mikä on tasapuolista. Eli perusmaksujen vyöhykejako poistuu 1.7.2022 lukien.

Sovellettavat säädökset Juuan kunnan hallintosäännön 5 luvun 2 §:n 2 momentin 18 kohta ja 10 luvun 8 §:n 2 momentti.

Vesihuoltolaki (2001/119)

Päätös

Hyväksyttiin.

Tämän asian käsittelyn ajan klo 10.08 - 10.26 kokouksessa oli läsnä kiinteistö- ja aluepäällikkö Meri Heiskanen.